

Tema 3

Structura de functionare a procesului de invatamant

CUPRINS

- Concept
- Dimensiuni
 - Functionale
 - Structurale
 - Operationale
- Organizarea procesului de invatamant
 - Structura de organizare
 - Tipuri de activitati
- Planificarea procesului de invatamant
 - Obiective
 - Continuturi
 - Metodologie
 - Evaluare

CONCEPT

- Procesul de invatamant reprezinta dimensiunea practica si dinamica a sistemului de invatamant, reprezentand contextul specific in care are loc activitatea de instruire.
- Procesul de invatamant este principalul subsistem al sistemului de invatamant, in cadrul caruia sunt realizate activitati didactice (lectii) si educative (ore de dirigentie) proiectate conform obiectivelor generale si specifice stabilite la nivel de politica scolara sau universitara.

- Activitatile ce sunt integrate in cadrul instruirii, proiectata de profesor in contextul specific fiecarei discipline scolare au ca efect invatarea didactica realizata de elev conform programelor si manualelor scolare, atat in cadrul clasei cat si in afara acesteia, in mediul scolar dar si in cel extrascolar.

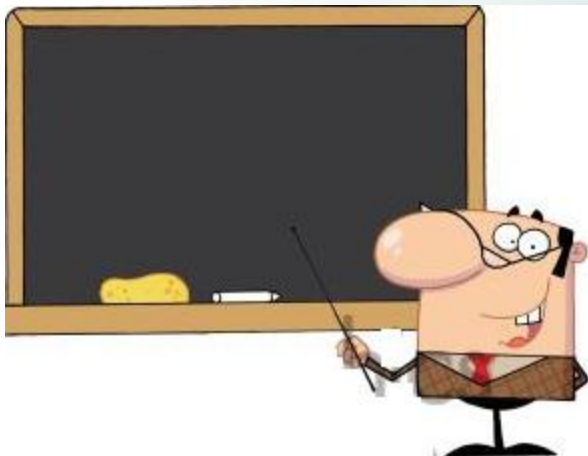

- Aceste activitati specifice sunt realizate in functie de plan si programe in anumite **contexte spatio – temporale** (scoala, clasa, laborator, biblioteca scolara, institutii specializate in instruire nonformala, televiziune scolara, etc) si respectiv pe **nivele si trepte de invatamant** (ciclu si an scolar, semestru de invatamant, saptamana, zi scolara, etc.).

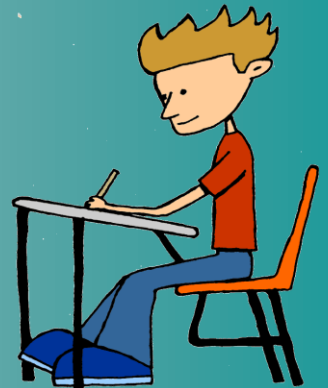

Activitati specifice

- Activitatile specifice procesului de invatamant pot fi identificate din perspectiva profesorului si din perspectiva elevului.
- Din perspectiva profesorului activitatea specifica realizata in cadrul procesului de invatamant este activitatea de instruire.
- Din perspectiva elevului, activitatea specifica realizata in cadrul procesului de invatamant este activitatea de invatare ca efect imediat si de perspectiva a instruirii.

Din punct de vedere pedagogic, invatarea constituie o actiune subordonata activitatii de instruire, alaturi de actiunile de predare si evaluare.

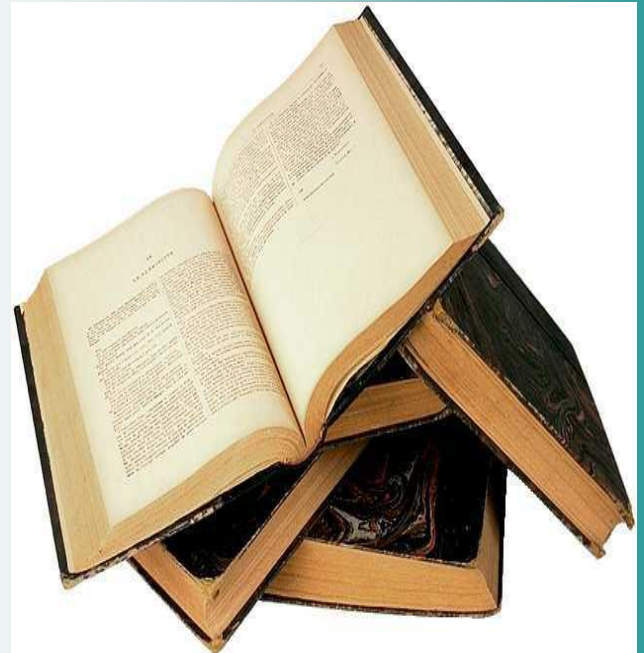
DIMENSIUNI

- Cum educatia vizeaza formarea si dezvoltarea personalitatii pe baza corelatiei subiect (educator - profesor) si obiect (educat - elev), procesul de invatamant contribuie astfel la realizarea functiilor generale ale educatiei, prin transpunerea acestora in contexte didactice specifice, **in functie de particularitatile de varsta ale elevilor, a nivelurilor si treptelor de invatamant si in functie de disciplina scolara.**
- In baza acestor conditii, procesul de invatamant include un ansamblu de variabile care pot depinde sau nu de actiunea directa a profesorului, acestea reprezentand dimensiunile generale ale procesului de invatamant.
- Asadar, dimensiunile generale ale procesului de invatamant sunt evidente in contextul abordarii sistemice a variabilelor angajate in proiectarea procesului de invatamant.

Dimensiunea functionala

- Dimensiunea functionala a procesului de invatamant se refera la acele variabile dependente de sistem, stabilite la nivelul documentelor de politica oficiale: finalitatile macrostructurale (idealul si scopurile educatiei) care determina finalitatile microstructurale (obiective generale si specifice procesului de invatamant).
- Felul in care sunt proiectate aceste finalitati depinde de importanta acordata functiilor principale ale educatiei ce contribuie la realizarea formarii si dezvoltarii personalitatii.
- Un exemplu este faptul ca sistemele de invatamant care pun accentul pe functia politica in detrimentul celei culturale intretin la nivelul procesului de invatamant tendinta de politizare a continuturilor instruirii / invatarii.

Dimensiunea structurala

- Dimensiunea structurala a procesului de invatamant se refera la variabilele dependente de sistem, resurse pedagogice (materiale, umane sau bugetare, informationale). Aceste resurse influenteaza gradul de reusita al activitatilor proiectate si realizate la nivelul procesului de invatamant atat din punct de vedere calitativ cat si din punct de vedere cantitativ.
- Dimensiunea structurala reflecta modul de organizare a sistemului de invatamant in ansamblul sau, si anume organizarea pe niveluri de invatamant, trepte, cicluri, discipline scolare cat si organizarea anului scolar pe trimestre, semestre, vacante, perioada de evaluare etc.

Dimensiunea operationala

- Dimensiunea operationala a procesului de invatamant se refera la variabilele dependente doar de profesor, variabile angajate in activitatea de proiectare, realizare si dezvoltare a unor activitati didactice concrete: lectii, ore de dirigentie etc.
- Din aceasta perspectiva cadrul didactic are responsabilitatea proiectarii, realizarii si dezvoltarii a unor activitati didactice eficiente, cunoscand variabilele dependente de sistem adaptabile la conditiile clasei sau a fiecarui elev in parte in functie de schimbarile ce pot aparea pe parcurs.

ORGANIZAREA PROCESULUI DE INVATAMANT

- Structura de organizare a procesului de invatamant poate fi analizata in functie de nivelul de organizare al procesului, de actiunile principale realizate in cadrul acestuia sau in functie de componentele de baza implicate in realizarea si dezvoltarea activitatilor ce pot avea loc in cadrul procesului de invatamant.
- Miron Ionescu descrie o taxonomie a principalelor forme de organizare a activitatii instructiv-educative dupa mai multe criterii, dupa cum urmeaza:

a) După numărul de participanți și modul de desfășurare a relației profesor-elev se disting: activități frontale, de grup și individuale.

Tipuri de activități frontale:

- - lecția în clasă;
- - activitatea/lecția în cabinetele pe specialități;
- - activitatea în laborator;
- - activitatea în sală de sport;
- - cursul universitar;
- - seminarul universitar;
- - vizita didactică;
- - excursia didactică;
- - vizionarea și analiză de spectacole etc.

Activitati de grup dirijate:

- - consultatii;
- - meditatii;
- - vizita in grupuri mici;
- - cercul de elevi;
- - intalniri cu specialist, oameni de stiinta etc;
- - concursuri;
- - sesiuni de comunicari si referate;
- - redactarea revistelor scolare;
- - dezbateri pe teme de specialitate etc.

Activitati individuale

- - efectuarea temelor pentru acasa;
- - elaborarea de compuneri si/sau alte lucrari scrise si practice;
- - rezolvarea de exercitii;
- - efectuarea unor desene, scheme;
- - munca independent si studiul individual;
- - lectura suplimentara si/sau studiul in biblioteca;
- - intocmirea referatelor;
- - elaborarea de proiecte, modele;
- - pregatirea si sustinerea unor comunicari;
- - pregatirea pentru examen;
- - elaborarea materialului didactic;
- - invatarea asistata de calculator etc.

b) Dupa locul de desfasurare:

- Forme de organizare a activitatii instructiv-educative in scoala (in clasa si in afara clasei);

- Forme de organizare a activitatii instructiv-educative extrascolare, conexe (realizate in afara scolii);

c) Dupa strategiile si metodele dominante:

- -activitati bazate pe comunicare (lectii in clasa, cursuri, seminarii etc);

- -activitati bazate pe metode de cercetare (activitati in cabinetele de specialitate, studiul individual, in biblioteca, vizite de studio, stidiul de caz);

- -activitati bazate pe experimentare (activitati in laborator, proiecte de cercetare);

- -activitati bazate pe aplicare (activitati in ateliere, sala de sport, lotul scolar)

Tipuri de activitati

In cadrul procesului de invatamant se desfasoara urmatoarele tipuri de activitati:

- -de predare, invatare si evaluare
- -manageriale, economico-financiare
- -administrativ-gospodaresti
- -in afara clasei si a scolii

Fiecare dintre ele are un anumit specific in functie de natura activitatii, de tipul de scoala si de treapta de scolarizare

- a. **actiuni de predare, invatare si evaluare** – esenta procesului de invatamant (cu frecventa cea mai mare), acestora fiindu-le subordonate celelalte tipuri de activitati
- b. **actiuni manageriale** – actiuni de planificare si programare, de organizare si coordonare , control si indrumare, atat la nivelul institutiei de invatamant cat si la nivelul formatiunilor de studiu
- c. **actiuni economico-financiare** – gestionarea fondurilor banesti alocate prin buget (cea mai mare parte din buget – salarii si intretinere)
- d. **actiuni administrativ – gospodaresti** – acestea au ca scop mentinerea functionalitatii spatiilor de invatamant si a mediului ambiental, cu respectarea normelor igienico-sanitare
- e. **actiuni din afara clasei/scolii** – consultatii si meditatie, actiuni cultural-artistice si sportive, in cercuri pe obiecte de studii, excursii si vizite, activitati cu parintii, actiuni de orientare scolara si profesionala

PLANIFICAREA PROCESULUI DE INVATAMANT

- Proiectarea pedagogica a procesului de invatamant cuprinde ansamblul actiunilor si operatiilor angajate in cadrul activitatii de instruire conform finalitatilor asumate la nivel de sistem si de proces in vederea asigurarii functionalitatii sociale a acesteia, in sens managerial, optim, strategic.
- Cu alte cuvinte activitatea de proiectare a procesului de invatamant valorifica actiunile si operatiile de definire anticipativa a obiectivelor, a continuturilor, a strategiilor invatarii, a probelor de evaluare si mai ales a relatiilor dintre acestea, in conditiile unui mod de organizare a procesului de invatamant.

[OBIECTIVE

- Obiectivele procesului de învățământ condensează cerințele de instruire și educare ale societății sau comunității în care funcționează sistemul de învățământ. Aceste obiective corespund unor opțiuni și priorități sociale majore cu privire la informația și deprinderile pe care trebuie să le dobândească elevii, cu privire la judecățile de valoare și comportarea acestora. Obiectivele stabilesc ce urmează să dobândească elevii ca informație. Ele se prefigurează la începutul acțiunii, dar capătă expresie palpabilă la încheierea ei, rezultatele fiind cele care atestă atingerea obiectivelor.
- Procesul de învățământ are în vedere realizarea propriu-zisă a educației și instruirii, prin predare și învățare, el se referă deci mai ales la aspectele psihopedagogice ale învățământului.

CONTINUTURI

Continuturile conjugate cu obiectivele pedagogice, reprezinta componenta principala a procesului de învățământ.

În procesul instruirii se pune în valoare și se vehiculează un anumit conținut informational, se formează sisteme naționale, informarea stă la baza formării personalității. Prin calitatea informațiilor, prin modul de vehiculare a lor se formează și se dezvoltă structurile cognitive, un anumit mod de a gândi, aptitudini, atitudini, trăsături de personalitate.

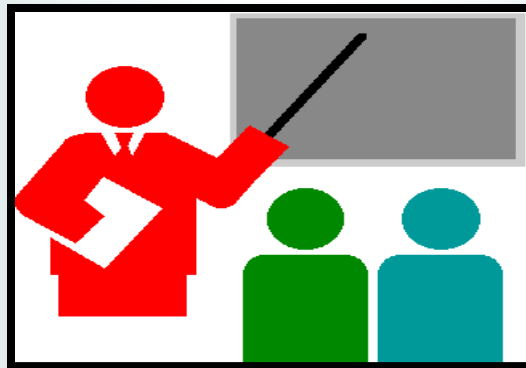
Continuturile reprezintă principalul operator al actului didactic. Ele pot fi: **teoretice**, **experimentale** și **practic-aplicative**. Există o delimitare între conținuturile esențiale și cele auxiliare sau informațiile redundante.

Astfel ca, învățarea trebuie centrată pe conținuturi esențiale; ele dau structura cognitivă a disciplinei; ele configurează cultura unei persoane; celelalte informații (exemplificări, descrieri, fapte evocate, evenimente și unele date) ajută la înțelegerea informației esențiale. Îndată ce elevii au înțeles informația esențială nu se mai face apel la cea auxiliară, neesențială. De aceea, toate acțiunile de întărire, de recapitulare se întreprind asupra conținutului esențial, iar evaluarea la fel.

METODOLOGIE

- Metodologia procesului de invatamant reprezinta ansamblul de principii normative, reguli si procedee aplicabile diverselor discipline si forme de instruire.
- In sens larg, metodologia vizeaza problematica didacticii generale, referitoare la nivelul unui model sistematic de proiectare si evaluare a intregului proces de invatamant iar in sens restrans aceasta vizeaza ansamblul metodelor, procedeeelor si mijloacelor aplicabile in activitatea didactica conform obiectivelor pedagogice.

EVALUARE

Conceptul pedagogic de evaluare se refera la o actiune complexa bazata pe operatii de **masurare** respectiv control cantitativ, **apreciere** calitativa si **decizie** comunicata in termeni de indrumare metodologica orientativa cu scop de imbunatatire continua a activitatilor proiectate la nivel de sistem si de proces.

Evaluarea trebuie sa aiba in vedere urmatoarele proprietati:

- -sa fie sistematica si continua, integrata in actul predarii curente, autentica in continut si in performantele proiectate
- -sa fie utilizata evaluarea de progres (achizitiile de evaluare care asigura consemnarea unor caracteristici observabile exprimate in termeni calitativi (scor, cifre, statistici) sau prin descrieri concentrate asupra unor zone restranse de manifestare.
- -progresia invatarii trebuie sa fie bine tradusa in standarde si descriptori de performanta

Bibliografie

- Cerghit, Ioan, Vlăsceanu, Lazăr (coordonatori), *Curs de pedagogie*, Universitatea București, 1988.
- Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, ediția a III-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997.